

Veri

Vzgoji

Omiki

SLOVENSKI UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih
in katehetskih društev**

1912

Št. 1.

Letnik XIII.

SLOVENSKI UČITELJ

Vsebina:

Velika naloga . . . T. Trohov	1
Kdo naj bo ljudskošolski nadzornik? B—ški	4
Katehet in misijonsko delo. Č.	6
Učiteljica in ženska mladina. T. Št.	10
Šola in borba za abstinenco. U. M. U.	13
Razredni učitelj. I. Št.	15
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	16
Katehetske beležke	18
Zgledi	19
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	20
Naša zborovanja	21
Raznoterosti	22
Vzgoja	23
Slovstvo in glasba	24

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih

... in katehetskih društev. ...

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XIII.

V Ljubljani, 15. januarja 1912.

Štev. 1.

T. Trohov:

Velika naloga ...

ivimo v stoletju otroka. Danes toliko pišejo in govorijo o otroku: prva besedica, ki jo otrok izusti, prvo čutenje in mišljenje otrokovo ima že učene opazovalce. O psihologiji otroka so nastali zadnji čas dolgi spisi, cele knjige. Vprašanje o otroku se je pririnilo v ospredje javnega in občnega zanimanja. Svet je dosegel do prepričanja, da je poprej pozabljeni ali vsaj zapostavljeni otrok pravzaprav cvet naroda, nova generacija.

To zanimanje za otroka, to tankovestno uvaževanje otroka in njegove vzgoje je pa s krščanstvom že od nekdaj spojeno. Krščanstvo je predvsem uvedlo in uveljavilo prvo, najpotrebnejšo in temeljno šolo: družino z njenim čistim, posvečenim in nerazvezljivim družinskim življenjem. Drugi faktor, ki ga narodi zaradi otroka vzdržujejo, ki zanj žrtvujejo ogromne vsote, je šola. Šola je posvečena blagostanju otroka; njegovemu blagru naj bo darovano vse učiteljevo prizadevanje. Kako visok, kako tehtovit je učiteljski poklic! Slikar Fra Angelico je baje zmerom nekoliko pomolil, preden je segel po čopiču, da je ustvarjal svoje nebeške podobe. Koliko bolj mora moliti krščanski učitelj, da bo mogel obrazovati žive ljudi!¹

Eno stvar pa marsikdo, ki je postavljen za vzgojitelja otroka — rad prezre: pozabi zavzeti se za najrevnejše med otroki v šoli. Toda revščina je mnogolika; za vse vrste šolskih revežev mora imeti učitelj gorko srce.

Prva revščina, ki ti takoj šine v oči, je telesna revščina. Moti se, kdor misli, da je revščina doma samo v kmetiških hišah in kmetiških šolah; še v veliko žalostnejši obliki nastopa po mestih, po industrijskih krajih in povsod, kjer se stekajo ljudje iz vseh vetrov. Pri pogledu na telesno zanemarjene in v bedi vzrejevane otroke se loti pač skoraj vsakega učitelja milo sočutje češ: ubogi otroci, da vam je kruta usoda tako zagrenila najlepša — detinska leta! Toda največkrat to hipno sočutje ne prodere na dan niti z besedo, še manj pa se razvije v pomožno dejanje.

¹ Foerster: »Lebensführung«.

(Dostikrat mu drugega ne kaže, nego zamisliti se v svojo lastno stisko in zadrego ter primerjati s siromašnimi šolskimi otroki svojo lastno, borno oblečeno, komaj dovolj hranjeno deco!) Ker mora raztrgane otroke in sestradane obraze vsaki dan opazovati, postane nekako neobčuten, mrzel in hladnokrven, da se mu dozdeva vse to kakor neka potreba, ali pa pripisuje vse zanikarnosti staršev. Toda kljub temu so otroci pomoči potrebni. Materialni revščini je treba pot zastaviti kolikor in kakor možno s hitro pomočjo. Učiteljstvo samo nima tako obložene mize in napolnjene denarnice, da bi moglo kaj prida vztrpeti in žrtvovati; pač pa se šola lahko obrne do blagotvornih društev, do trdnih domov in blagih src. Taka pota so sicer nekoliko trnjeva, a gre za zanemarjeno deco, ki bo v človeški družbi prav vsled tega morda imela nekaj častno mesto in dobrodejen vpliv. Najlažje se še spravi kaj drobiža za revne otroke s kako primerno prireditvijo ali zabavo, kjer se pobirajo prostovoljni doneski.

Ne morem si kaj, da bi pri tej priliki ne ošibal nekega neprimernege, nepedagoškega in skrajno nizkotnega početja, da se hoče od gotove strani pod krinko dobrotvornosti in usmiljenja, zanesti na šolska tla, med slabotne otročiče, strankarska politika. Milodari, ki so se stekli deloma iz javne blagajne, ki so jih žrtvovali mladino ljubi v prid revni in nepreskrbljeni deci, so se obrnili v strankarske namene, za obleko otrokom, ki so njih starši hote ali ne hote pristaši liberalstva. Godilo se je obdarovanje tudi deloma brez vednosti in brez obvestila učiteljstva, ki bi vendar moralo izreči najbolj verodostojno sodbo o vrednosti in zaslugi dotičnih otrok... Tako nizkotno ravnanje, tako kršenje šolske discipline in neumestno vmešavanje v šolske zadeve in zakone, tako razdvajanje mladine in zavažanje v nesrečno politiko — je s k r a j n e o b s o d b e v r e d n o.

Toda vrnimo se nazaj! Revščina, beda in zanemarjenost šolskih otrok naj gane tudi tebe, dragi tovariš in cenjena tovarišica, ki sama izkušaš kako hudo je, če primanjkuje najpotrebnejšega kruha, če nedostaje novcev za stanu primerno obleko. Šolski otroci kličejo za teboj, krščanska usmiljenost te vabi. Ne govori: »Jaz opravi vestno svoje dolžnosti v šoli, za drugo pa meni nič mar!« Ljubezen ne meri dela po urah, ljubezen je široka kot svet in brezkončna kot večnost; ljubezen se ne zmeni tudi ne za nehvaležnost in zaničevanje!

S telesno revščino je prav pogostokrat združena pri naših šolskih otrocih tista lakota, ki jo najbolj občuti človeško srce: p o m a n j k a n j e l j u b e z n i. Oče in mati postaneta vsled neprestanega trdega boja za obstanek in za prehrano svojih — topa, neobčutljiva, hladnokrvna; mrzi jima svet in vse. Izgubila sta nežno čutenje do otrokove duše, ki pogreša prijaznih pogledov, ljubeznivih besedi, božajoče roke, miloressnih navodil. Starši se ne zavedajo, kako revni so njih otroci; toda pride še hujše. Oče in mati nista le hladnokrvna, mrzla do svojih otrok, še prezirata jih, nastopata z nezasluženo strogoostjo in oostrostjo. Temni so mladostni dnevi takih otrok, ko bi morali biti posuti s cvetkami, ko bi jih moralo obsevati gorko solnce ljubezni. — Kdo je poklican, da napolni praznoto v srcih

takih, res pomilovanja vrednih otrok? Kdo je dolžan, da uteši po okrepilu drhteča srčeca njihova? Mi smo tu, cenjeni tovariši in tovarišice. Mi imamo pravice in dolžnosti do vseh otrok, saj so tudi naši, saj so nam izročeni. Mi moramo biti pripravljeni, da vrnemo otroku, kar so jim odtegnili starši in drugi ljudje. Saj otrok tako malo zahteva, saj je s tako malim zadovoljen! Prijazna, priznalna beseda že včasih zadostuje, da se razvedri, da zažari sicer mrklo oko žalobnega otroka, da izgine iz srca njegovega moreča tesnoba. Ako si mu olajšal vsaj šolske ure, da spozna: tu je vendar eden, ki mi dobro hoče, ki me ne zametuje, ki me ljubi, — si storil veliko, si obogatil revno srce. Ako pa hočeš še več storiti, obrni svoj pogled tudi na otrokov dom ter premišluj, bi se li dalo še kaj pomoči.

Dobe se tudi otroci, ki ne čutijo telesnega pomanjkanja, ki njih zunanost priča, da so rojeni pod srečno zvezdo. Mi pa zapazimo pod blestečo zunanostjo dostikrat prazno, revno srce, v katero še ni prodrli žarek ljubezni. Oče in mati, ki hočeta le ustrezati svojemu nenasitljivemu srcu ter iščeta sreče v svetnih zabavah, v samopašnosti, ne umevata, kaj potrebuje otrokovo srce. Če sta mu nudila zunanje ugodnosti, menita, da sta ga z vsem preskrbela . . . Tudi takega otroka moremo obogatiti in mu dati nadomestilo iz polnosti svojega človeškega srca.

Še več revnih otrok imamo v šoli: to so duševni revčki, omejeni, otroci brez talentov, brez zmožnosti. Kar se drugi igraje nauče, to dela tem poslednjim mnogo preglavic, preden si vsaj nekaj zapomnijo; ko drugi za svoje nezaslužene uspehe žanjejo pohvalo in plačilo, ostane duševnim revčkom komaj graja in kazen. Koliko tihih vzdihov, koliko srčne bridkosti, koliko notranje bolesti! Namesto da bi z veseljem hiteli proti šoli, jih objame tesnoba, ko se bliža čas pouka. Drugi tovariši uganjajo šale po poti in pred poukom, so veselo razpoloženi, ti revčki pa težko sopejo, gledajo mrklo in nezaupno ter se stresejo, ko zagledajo svojega učitelja, ki jih radi njih »zanikarnosti« ne more rad imeti . . . Pomisli pa, dragi tovariš, da so taki otroci med revnimi najrevnejši, torej tudi največje ljubezni, ali vsaj največje skrbljivosti potrebni. Žal, da naš pogled ne prodre vedno dosti globoko, da bi spoznali neizmerno bridkost in revščino slabonadarjene dece. Žal, da smo morda sami še povečali to gorje otrokovo z neprimernimi izrazi, z ironičnimi opazkami, z zaničljivimi pogledi ali celo z nepedagoškim ravnanjem, kakor da bi bil otrok sam kriv, če ni normalno razvit. O nikar ne porivaj teh ljubljencev božjih v stran, ne preziraj jih, ampak ostani pri njih, potrudi se z njimi, kolikor največ moreš. Če drugod ne, vsaj pri učitelju v šoli naj dobi tak otrok zaslombo in sočutje. *Potrpežljivost*, to je sicer hitro rečeno in zapisano, a zahteva velike in težke žrtve. Kdor se zna v ljubezni žrtvovati za duševne slabiče, kdor zna biti stanovitno potrpežljiv kljub marsikakemu razočaranju, ta je delil bogastvo revnim otrokom, ta jim je bil pravi prijatelj in dobrotnik.

Še nisem pri koncu. Poznam še revne otroke. Katere in kam naj jih prišteljem? *Nravno pokvarjeni* in v nevarnosti za *nravno*

poštenost se nahajajoči otroci so gotovo še najrevnejši; saj bolj reven ne more biti, nego je tisti, ki je izgubil najdražje, kar je imel. Pohujšljivo življenje v rodni hiši, slaba vzgoja, nevarni zgledi, strupeno branje, pokvarjeni tovariši so vzrok, da čuješ neredkokrat o нравni propalosti šolskih otrok. Resnomila vzgojna modrost učiteljeva je tu na mestu. Brezbrižnost ali kratka učiteljeva kazen utegne otroka potisniti v blato nenravnosti. Gorka ljubezen, očetno-čuteča skrb in žalost učiteljeva je balzam za razdrto in razdvojeno srce otrokovo. Srečen učitelj, ki je našel v takem slučaju ključ do otrokovega srca, da ne ostane zaprto, ampak se mu razodene s kesanjem in s sklepom poboljšanja!

To bodi torej tudi tvoja velika naloga: iskati in spoznavati revščino, ki ugonablja toliko mladih, nadebudnih bitji, ter jo po možnosti preganjati. To nalogo ti nalađa zapoved, ljubezen, to delo je združeno s tvojim poklicem, pa je posvečeno in poplemeniteno z veselo obljubo tistega, ki je rekel: »Kar ste storili kateremu izmed mojih najmanjših bratov, ste meni storili.«

B—ški.

Kdo naj bo ljudskošolski nadzornik?

Med sedanjim ljudskošolskim zakonom in opravičenimi zahtevami krščanskega ljudstva je precejšen prepad, ki ga še ne bo tako hitro premostila zakonodajalčeva roka. Vendar more ljudskošolski nadzornik že na podlagi tega šolskega zakona dati ljudskošolskemu ustroju direktive, ki bi odpravile premnogo nepotrebne navlake. Nравnoverskemu temelju je treba le resničnega življenja v zmislu ljudskih potreb in ljudstvo se bo oklepalo šole z večjo ljubeznijo kot danes.

Že ta uvod nas prepričuje, da naloga ljudskošolskega nadzornika ni kaj lahka. Njemu ne smejo biti tuje težnje kmetiškega stanu. Visoko mora ceniti verski in patriotični čut našega ljudstva, obenem pa mora s praktičnim zgledom verskega prepričanja in življenja pokazati, da je vreden te vsekako častne službe. Le tak nadzornik bo ljub in drag resnemu in vestnemu vzgojitelju in le takemu nadzorniku bo zaupalo ljudstvo, saj bo prepričano, da najde v njem čuječega variha najdražjih svetinj.

Ljudskošolski nadzornik mora biti prešinjen ljubezni do kmetiškega stanu, do lepe domače zemlje. Reforma ponavljalne šole, bodoči kmetijsko-nadaljevalni tečajji ter drugo gospodarsko in izobraževalno delo na korist kmetiškega stanu zahteva, da nadzornik dobro pozna tudi agrarno in delavsko vprašanje. Kako naj sicer pravično ocenjuje učiteljevo delo za ljudstvo in kako naj pravično sodi, ko odločuje o šolskih kaznih, o oprostitvi v 7. in 8. starostnem letu, o prestopu v ponavljalno šolo, o predčasnem izpustu,

o raznih olajšavah in pritožbah, ki večkrat tako zelo zadevajo kmeta in mu pristudijo šolo.

Ljudskošolski nadzornik mora dalje temeljito poznati trpljenje ljudskega učitelja, njegove napake in vrline, kajti brez tega ni pravične sodbe! Seveda bo morala bližnja bodočnost priskočiti na pomoč nadzorniškimi pisarnam in zelo zmanjšati teritorialno nadzorniško okrožje, sicer je intenzivno delo v povedanem zmislu nemogoče.

Kakor od vsakega pedagoga, se zahteva tembolj še od nadzornika ljudskih šol, da ima kolikormoč globok upogled v otrokovo dušo in njene zmožnosti, ker mu je drugače nemogoče pošteno precenjevati znanje in napredek otrok in po njih — učitelja.

Kdo je najsposobnejši za ljudskošolskega nadzornika? To vprašanje je dalo povod daljši debati med svetniki c. kr. deželnega šolskega sveta, ko so določevali osebo, ki naj se predlaga za nadzorniško mesto nemških ljudskih šol v Ljubljani. Bil je namreč stavljen predlog, naj zasede to mesto mlad srednješolski profesor, seveda nemški nacionallec, ki iz slovenščine niti kvalificiran ni. Slovenski zastopniki deželnega šolskega sveta so ugovarjali ter predlagali, naj se priporoči ministrstvu nadučitelj nemške petrazrednice v Ljubljani za nadzornika. S kakimi argumenti je vsaka skupina zagovarjala svoj predlog, mi ni znano. Povem pa tu svoje mnenje.

Najsposobnejša oseba za ljudskošolskega nadzornika je brez dvoma ljudskošolski učitelj, ki pa mora imeti seveda potrebne lastnosti za to ne-lahko breme.

Naj dodam tej trditvi nekoliko pojasnil.

Ako se poteguje za ljudskošolsko nadzorništvo tudi kak c. kr. profesor, glasujejo gotovi gospodje dež. šolskega sveta gotovo zanj češ, da ima višje študije, pozabijo pa, da je gosp. profesor študiral na vseučilišču temeljiteje le par strok, ljudski učitelj pa je več, v kolikor zahteva potreba vseh številnih predmetov in ročnosti, ki se poučujejo v ljudski šoli in ki so gosp. profesorju morda znane le še iz davnih ljudskošolskih let.

Način pouka, učba in učava, je v ljudskih šolah drugačna, kot na srednjih, ker zahteva ljudska šola mnogo več didaktične spretnosti in pedagoške izurjenosti, kot je danes to še v navadi na gimnaziji in realki. Največ duševnega truda in npora prizadenejo vestnemu učitelju učenci od 6. do kakega 9. leta. Ko dobimo enkrat desetletne šolarje, se nam zdi pouk v primeri z začetniki prava igrača. Pravično presoditi znanje učencev nižjih šolskih let more le nadzornik, ki je sam kot ljudskošolski učitelj leta in leta oral ledino nižjih razredov.

Na srednjih šolah se m o r a o t r o k nekaj naučiti, drugače so starši denarno kaznovani, dijak pa nazadnje odslovljen. Na ljudskih šolah pa se zahteva o d u č i t e l j a , da primerno izobrazí najbolj zabitega otroka. In če je takih duševno zaostalih otrok v razredu več, kar se zgodi neredkokrat, kako lahko izostane splošno zaželen uspeh. To so otroci, ki jih more pregledati in presoditi pravilno in pravično samo ljudskošolski učitelj z dolgoletno prakso; in le tak naj bi se predlagal za nadzornika. Ako pro-

fesor ne sodi za nadzornika v mestnih ljudskih šolah, bo tem manj sposoben za enako službo na deželi.

Srednješolski profesor ne pozna učiteljstva po deželi, ne njegovih teženj. Učitelji v mnogih slučajih ne bi mogli sodelovati z akademično izobraženim nadzornikom tako kolegialno in presrčno, kot s svojim ožjim stanovskim tovarišem.

Sicer pa prizna sam zakonodajalec v § 28. deželnega šolskega zakona ravnateljem in učiteljem ljudskih šol sposobnost za nadzorniška mesta. Zato pa »Warum in die Ferne . . .«

Pa bi kdo ugovarjal: Na deželi naj le nadzoruje ljudski učitelj svoje kolege; v mestu so pa drugačne razmere in višje zahteve. Jaz bi ga kratkoma zavrnil ter trdil, da velja za mesta vse ono, kar sem povedal o ljudskih šolah na kmetih, le z razliko, da ne pride v mestih v toliki meri do veljave agrarni značaj šol. Tudi mestne ljudske šole bi ne smele biti samo pripravnice za gimnazije in realke, ampak učilnice za življenje. Za srednješolski naraščaj naj skrbe srednje šole same v takozvanih pripravljalnih razredih; mestne ljudske šole pa naj imajo v prvi vrsti pred očmi delavski, obrtniški in trgovski interes. Tudi v mestnih ljudskih šolah je v vseh ozirih kot nadzornik najbolj na mestu primerno naobražen ljudskošolski učitelj.

Kardinalna zahteva krščanskomislečega učiteljstva je: Ljudskošolsko nadzorstvo ljudskošolskim učiteljem. Pri tem pa izjavljamo, da smatramo z vso resnobo in z vso odločnostjo kot posebno stanje ljudskošolskega učiteljstva tudi mesto — c. kr. deželnega ljudskošolskega nadzornika.

Katehet — in misijonsko delovanje.¹

Na tem mestu ne govorimo ne o potrebi misijonov in misijonskega delovanja, ne o dolžnosti, ki se ji nihče ne sme izogniti, najmanj še duhovnik, saj njemu veljajo besede Gospodove: Pojdite in učite vse narode. Odgovoriti hočem samo na vprašanje: Kako naj katehet pospešuje misijonsko delovanje?

Tri reči so neobhodno potrebne za misijone: D e n a r , d e l a v c i i n m o l i t v e . Brez denarja ne more obstati nobeno kraljestvo, tudi ne božje kraljestvo na zemlji. Marsikatera misijonska postaja se mora boriti za obstanek, ker pojema vir dohodkov. Tožbe misijonarjev so včasih naravnost pretresljive! — Brez novih delavcev v vinogradu Gospodovem ne more napredovati, rasti in se širiti božje kraljestvo. Novi naraščaj komaj izpolni izpraznjene vrzeli; kje pa vzeti moči za nove postaje, ki so potrebne, za neobdelano polje v vinogradu Gospodovem? — Brez molitve pa

¹ H. Stieglitz, Missionswesen und Katechet. — Katech. Blätter.

manjka misijonarjem blagoslova od zgoraj. Zato je že sam božji Zveličar opominjal apostole: »Prosite Gospoda žetve, da pošlje delavcev v vinograd.« V tem trojnem zmislu smo dolžni katehetje podpirati misijone.

Delo naše se sme pričeti pri najmanjših otrocih. Najpripravnejša doba za ta namen je božična doba. O Božiču so otroci v tako prijetnem razpoloženju. Čutijo se tako srečne, ko se spominjajo rojstva božjega Deteta, ko gledajo v jaslicah podobo tistega, ki je prišel, da reši ves človeški rod. Rojstvo Jezusovo nam nudi dosti prilike, da pojasnujemo otrokom bedo, nesrečno in žalostno usodo tistih poganskih otrok, ki ne poznajo božjega Deteta in ga ne bodo poznali, ako jim mi ne pomagamo, ki umirajo nesrečno brez sv. krsta. Na ta način se vname v srcih miločitnih otrok ljubezen in usmiljenje.

Poleg tega naj pa veroučitelj prijazno prigovarja otrokom, da prosijo starše za majhen milodar, ki ga hočejo darovati v prid poganskim otrokom. Ako katehet potem še razloži, da je za mladino ustanovljena še posebna družba, ki se imenuje »Dejanje sv. Detinstva«, ako jim pojasni, da ima ta družba prelep namen, reševati poganške otroke in jim naklanjati milost sv. krsta, domače otroke pa posvečevati, ako jim pove, da so že majhni otročiči lahko člani tega dejanja, da dobe ob pristopu lepo svetinjico in podobico. tedaj je veselje in navdušenje med mladino vseobčno. Vse se hoče vpisati, vse govori o tem Dejanju. Žal, da nekateri starši nimajo pojma o tej prekoristni in prepotrebni napravi, torej se tudi ne omehčajo, ko prihaja deca s prošnjo v ta namen. Ako otroci pristopijo kot člani in deležniki k Dejanju sv. Detinstva, postanejo tako mali misijonarji. Kako ponosni so na to odliko, kako srečne se čutijo, ako jih katehet pohvali, da so kakor majhni križarji, ki se z orožjem molitve in miloščine boriyo zoper peklenskega kneza za kraljestvo Kristusovo. In uspeh te križarske vojske? . . . Otrokom se zdi, kakor bi jim pripovedoval kako bajko, ko čujejo, da se samo na ta način zloži po celi Evropi čez tri milijone kron za rešitev poganskih otrok in za misijone.

Ko je Detinstvo vpeljano, je najbolje, da katehet določi v razredu zanesljive nabiralce, ako sam nima preveč časa, ukvarjati se s pobiranjem posameznih vinarjev. (V šoli mu postava to zabranjuje.) Nekateri gospodje dovolijo, da si otroci sami izvolijo nabiralca, ki mu najbolj zaupajo; s tem se tudi zaduši vsaka zavist in ljubosumnost.

Izkušnja uči, da prvotni ogenj navdušenja hitro pojema; katehet mora potem porabiti vsako primerno priliko, da vlije od časa do časa novega olja v svetilke, da dá novega ognja, novih nagibov. N. pr.: Meseca novembra molimo za uboge duše v vicah, ki nas prosijo: Usmilite se nas! Katehet naj pripomni: »Poznam pa še druge revne in nesrečne duše. Njih usoda je še žalostnejša, nego usoda duš v vicah— to so poganski, nekrščenj otroci. Tudi ti vas prosijo: Usmilite se nas! Miloščina, ki jo daste tem otrokom, bo koristila tudi vašim dušam.«

Meseca decembra daje god sv. Frančiška Ksaverja dovolj snovi, da se zopet vpričo otrok spomnimo »Dejanja sv. Detinstva«. — O Božiču prejemajo otroci razne darove. Če se jim reče: »Zdaj vas pa prosi nebeško Dete tudi za poganke otroke«, — kdo bo mogel odreči!

Nikdar naj pa katehet ne pozabi, da je vsako delo prazno — brez sreče iz nebes. Otroci, ki so deležniki Dejanja sv. Detinstva, naj pridno in skrbno opravljajo tudi kratko molitvico, ki jim je kot takim zaukazana. Katehet bo dobro storil, če skupno z otroki včasih moli dotični vzdihljaj: »Sv. Marija in sv. Jožef, prosita za nas in za uboge poganke otroke!« Vsakokrat bo ta molitvica obenem tudi opomin zanje.

Izdatno sredstvo, da se poživi vnema za sv. Detinstvo, je tudi letno poročilo o koristih in uspehih tega Dejanja, ki se razpošlje vsako leto po Božiču. Katehetova briga naj bo, da dobijo gotovo knjižice vsi deležniki v roke. Vsak posameznik seveda ne more dobiti svoje knjižice, krožijo naj pa poročila od rok do rok, od hiše do hiše.

Priporočiti je tudi, da se izvršuje tista točka pravil, ki naroča, da se opravijo sv. maše za žive in mrtve člane, ako je v dotični župniji zadostno število deležnikov, in da se obenem na slovesen način podeli v to odobreni in predpisani blagoslov otrok. Pri tej priliki je kaj koristno, ako se v cerkvi napravi primeren misijonski nagovor, kakor je to običajno v Ljubljani na sopraznik Nedolžnih otročičev. »Dejanje sv. Detinstva« zasluži vso pozornost katehetov, ker ne pospešuje samo misijonskega delovanja, ampak ima tudi visoko pedagoško vrednost. Otroci se namreč vsled tega vadijo štediti in zatajevati se; goji se v njih tisti čut usmiljenja in ljubezni do bližnjega, ki ga zahteva od dobrih kristjanov sv. pismo (I. Jan. 3, 18.): Otroci moji! Ne ljubite ne z besedo, ne z jezikom, ampak v dejanju in resnici!

Rešiti nam je še vprašanje: Kako pa verstveni pouk sam pospešuje misijone? Kateheza nudi toliko prilike, da se moramo omejiti samo na nekatere podatke. 1. Pri nauku o božjem razodanju omenjamo, kako srečni smo, da nam sveti luč božjih nauk na poti proti nebesom. Hvala Bogu zato! Poganom ta luč še ne sveti; sede še v temi zmot. Pomažajmo, da jim zasveti! 2. Vera je za zveličanje neobhodno potrebna. Hvala Bogu, da smo katoličani. Kaj pa bo z milijoni poganov? Potruditi se hočemo, da pripomoremo tudi njim do te sreče. 3. Izvirni greh. Koliko hudega je povzročil in še povzroča pri poganih, ki jim je brez sv. krsta zaprta pot v nebesa! 4. Rojstvo Jezusovo. »Mir ljudem na zemlji...« Pogani nič ne vedo o veselju in miru svete božične noči. 5. Pri nauku o katoliški Cerkvi smo prisiljeni poseči tudi na misijonsko polje. Otroci smo skrbne matere katoliške Cerkve. Ako jo ljubimo, nam je hudo, da je še toliko milijonov poganov, ki živijo izvan katoliške Cerkve in hodijo pot pogube. 6. Zapoved krščanske ljubezni terja, da vzljubimo vse ljudi, tudi poganke. Kdor ljubi, hoče tudi pomagati. 7. Druga prošnja v Očenašu nas pri-

ganja, da prosimo tudi za pogane, ki še niso člani kraljestva Jezusovega na zemlji. 8. Pri nauku o svetem krstu je treba izpregovoriti gorko besedo za tiste, ki še niso prerojeni in še niso postali otroci božji. 9. Pri pouku o sveti maši, o sveti spovedi itd., povsod se lahko pri-
takne opomin in opozorilo na korist apostolskemu delu.

Za misijone se potrebuje mnogo gmotnih sredstev, denarja in zopet denarja; še nujnejša potreba pa je, da se v ta namen žrtvujejo zgledni, trudaljubivi in nesebični misijonarji. Poklic za misijonarja je nekaj izrednega, je milost božja, ki jo Bog podeli samo izvoljenim osebam. Gotovo je, da se nikdo ne more posvetiti duhovskemu stanu brez višjega poklica, kaj šele misijonskemu zvanju. Današnje razmere v družbi in družini so žal take, da ne bude tega vzvišenega poklica, da ne nagibljejo mladine v vrste poslancev Kristusovih. Ako bi še katehet molčal in pustil v nemar vprašanje bodočega poklica pri otrocih, bi ostal marsikak poklic za misijonsko življenje zakopan in nezdravljen. Zato naj veroučitelj ob primernih trenutkih potiplje tudi to žilico in dvigne ta ali drugi zaklad, ki je skrit v notranjosti otroških src. Kdaj in kako, to bo najbolje sam spoznal in uvidel. Bodoči poklic si mladina izbere navadno šele v srednjih šolah. Iz teh zavodov prihajajo možje bodočnosti, učitelji in voditelji ljudstva. Ni treba opozarjati, kako lepo nalogo ima katehet uprav pri tej mladini, da jo po možnosti pridobiva za duhovniško, misijonsko službo.

Mnogo se danes zahteva od katehetov. Med drugimi problemi, ki jih izkušajo katoliški omikanci izvesti, je tudi misijonsko vprašanje. Pri rešitvi tega vprašanja naj bi sodeloval tudi katehet, ki ima vplivno moč na srca mladine. Katehet je poklican, da pomaga gladiti pot milijonom poganov v kraljestvo božje tu in tam. Da se za misijone trudimo, nas priganja tudi dejstvo, da je marsikatera veja na drevesu katoliške Cerkve postala suha in trhljena. Dokazov za to nam ni treba. Od kulture prepojena Evropa je postala prevzetna, je že nagnita in zastrupljena z nevero, ali vsaj z indiferentizmom in pa z nemoralnostjo. Zdi se, kakor bi se kraljestvo božje od nas odmikalo in da bo dano drugemu ljudstvu... Cerkev je nekoč cvetela na vzhodu, pa raj se je izpremenil v puščavo. Novo zlato dobo je doživela Cerkev v naših zahodnih deželah. Kaj, če ne bo torišče tretjega dejanja zopet na vzhodu? Zadnje dejanje tega svetovnega igrokaza — vesoljna sodba. Mi ne poznamo potov božje previdnosti. To pa vemo, da bo Bog od nas zahteval račun, če smo v polni meri storili svojo dolžnost in svoj misijonski poklic.

č.

T. št.

Učiteljica in ženska mladina.¹

Več naobrazbe! Mladinska organizacija! Splošni napredek! Kakor iskre lete in učinkujejo take besede med nami.

Vse že stremi po višji naobrazbi in zato se poudarja potreba raznovrstnih strokovnih šol, gimnazij in vseučilišč. Posamezni sloji in stanovi se organizujejo, da si pridobe veljave in se medsebojno okrepijo.

So pa tudi dalekovidni misleci, ki z nekako mirno rezervo poudarjajo, da nam trajno koristijo šole in organizacije le takrat, ako se ne ozirajo le na pouk, temveč tudi na razvoj in utrditev značaja. To naj bi bil prvi sad pravega napredka, ki bo zagotovil srečno bodočnost.

Potrebno je, da z ozirom na zgoraj omenjeno stremljenje spoznajo tudi učiteljice, katera je naloga, odmenjena njihovemu razmerju do ljudstva, kaj pa je tudi dolžna vsaka sebi in svojemu stanu.

Razume se, da nas mora najbolj zanimati, kako ustreza naše žensktvo zahtevam novega časa, kako umeva klic po temeljiti naobrazbi? Ali ima kaj zmisla za žensko organizacijo, za izobrazbo in utrditev značaja?

Z veselim upom za prihodnjost smemo reči: Slovenke niso zaostale. Hočejo se izobraževati. Povsod se je začelo živahno gibanje, osobito med mladino. To nam pričajo mnogoštevilna društva, zveza slovenskih mladenk in osobito Marijine družbe, ki z vsemi močmi delujejo za moralno povzdigo naših deklic. Dolžnost je vsake učiteljice, da tu čim najkrepkeje sodeluje, da podpira notranji razvoj društev po krajevnih potrebah. Zakaj?

Učiteljica ima prvi in najbližji stik z žensko mladino. V njej gledajo dekleta svojo vzgojiteljico — in če si je v teku šolske dobe pridobila njihovo zaupanje in ljubezen, se ta vez še okrepi, ko stopijo dekleta v dobo dozorevanja. Takrat čuti marsikatera potrebo prijateljske zaslombe! Kaj je bolj naravno, kakor da pridejo mladenke k učiteljici ter pri njej iščejo sveta in podpore. Po občevanju z njo se navzamejo zdravih nazorov o življenju, tako se okrepijo v značaju ter vzpodbujajo k vsemu, kar jim pri naša srečo in zadovoljnost.

Učiteljica na deželi je lahko nekako središče za žensko mladino; saj se mnogokrat dogaja, da razen nje ni mnogo izobraženih ženâ v istem kraju, ali vsaj takih ne, ki bi imele zmisla za moderno gibanje. In vrhutega mlada dekleta kaj rada posnemajo učiteljico, ne le v oblačilu in frizuri — temveč navzamejo se tudi njenega obnašanja, njenih nazorov.

Ako le o kom, velja torej o vaški učiteljici: Ne samo kar poveš, kar učiš, s tem vplivaš, temveč s tem, kar si. Z vs o s v o j o o s e b -

¹ Pripravljen imamo obširno razpravo »Kaj zahteva sedanja doba od slovenske učiteljice?«, vendar smo sprejeli tudi ta sestavek, ki ga je spisala že pred letom za blago mladine navdušena, idealna učiteljica. Op. ured.

n o s t j o, z obnašanjem učinkuješ na okolico. Stotine mladih src je obrnjenih proti tebi! Stotine mladih oči gleda z zaupnim pričakovanjem nate, želeč si povzdige in duševnega poleta, čeprav se večkrat niti prav ne zaveda tega, po čemer hrepeni.

Kakor prisije solnčni žarek do najbolj skritega zatišja, tako čuti tudi zadnja kočja gorske vasi tvoj vpliv, ako le hočeš.

To spoznanje pa nas privede do resnega vprašanja: Kaj sledi logično iz tega? Ali drugače: Katere so dolžnosti učiteljice izven šole? Učiteljica naj uporabi moč svojega vpliva v prilog dobri stvari kolikor najboljše vé in zna. A še mnogo več! Poglejmo same nase! Ali je naša osebnost, naš značaj, življenje naše res posnemanja vredno? Ali zaslužimo biti zgled? Ali smo res vzor, ki ga sme gledati ženska mladina s polnim očesom?

Koliko nam včasih primanjkuje! Koliko naših pomanjkljivosti sili na dan proti naši volji — včasih neopaženo našim očem — a žalibog ne prikrito bistrooki mladini! Spoznajmo vsaj veliko odgovornost svojega vpliva! To spoznanje nas bo tudi osrečilo! Saj nam kaže pot nakvišku, tja, kjer se stavijo velike naloge naši energiji, trdni volji in brezobzirnemu spoznanju samega sebe. Delo nas vabi, kateremu pa sledi in slediti mora sreča srca in notranja zadovoljnost.

Vzgoja značaja, t. j. samovzgoja v dosego krepke osebnosti, to je, česar nam treba. Značaja, ki hoče, kar vé, in vé, kar hoče! Značaja, ki je zmožen požrtvovalnega zatajevanja in poleta nad vsakdanje skrbi. Onih osebnosti nam treba, ki ne koprne z moderno sentimentalnostjo po neizpolnjenih željah! »Saj sreča ni zavisna od izpolnjenih ali neizpolnjenih želj, te so le zidovina, s katero si postavimo poslopje sreče sami.« Glejmo torej na sebe!

Treba pa nam je nadalje odpreti tudi oči, gledati krog sebe, zanimati se za potrebe našega naroda, osobito za težnje mladega ženskega naraščaja. To nam razširi obzorje. K temu pa je potrebno več nego le dobra volja. Marljivo proučevanje perečih vprašanj potom primernih knjig in časopisov¹ nas bo uvedlo v delokrog drugih narodov, ki so že dosegli mnogo, a stremijo vedno višje. Iščimo stika z onimi, ki po kulturnih središčih delajo v zmislu pravega napredka in ki skušajo žensko mladino izobraževati v najboljšem pomenu besede.

Po večjih mestih so že več let ustanovljena posebna društva v to svrhu, da se mladi ženski naraščaj, ki nima priložnosti izobraziti se doma ali v posebnih šolah (delavke iz tovarn) uči vsega, v gospodinjstvu potrebnega dela. Navzame naj se tudi vseh čednosti, ki so podlaga rodbinske sreče: Tako varčnosti, snage in redoljubivosti, skromnosti, resnične pobožnosti, pohlevnosti itd. Ta društva zbirajo mladenke ob nedeljskih popoldnevih — imenujejo se patronaže. Namenjene so predvsem deklicam delavskega stanu.

¹ N. pr. Frauenarbeit in Österreich v. K. Theimer, Buchdruckerei Opitz; Rössler: Frauenfrage.

To, kar je potrebno v mestu, bilo bi prav tako potrebno na deželi. Ali bi torej morali ustanoviti tudi na deželi patronaže? Krasno bi bilo. A skoro nemogoče je.

Možno pa bi bilo združevati žensko mladino v krožkih, kjer dobé dekleta vsak teden majhen pouk v svrhu praktične in duševne naobrazbe. In če bi bila vsak teden za to odmenjena vsaj ena ura nedeljskega popoldneva, ali bi se s tem ne dalo že precej doseči?

Samo začeti je treba. In če združimo začetkom le šest deklet ter jih napeljujemo, da bodo razumevale primerne časopise, da bodo smotreno čitale katerokoli gospodinjsko strokovno knjigo, ali jim kažemo praktično kako potrebno gospodinjsko delo, je že nekaj. Majhen začetek učinkuje kakor kamen, če ga poženeš v mirno vodo. On vzbuja valčke, dela kroge, razširjajoče se vedno dalje in dalje.

In kolike važnosti je, da se m o d r o izobrazuje naš ženski naraščaj. Pravim, modro. Ni nam povprečno treba učenih in znanstveno naobraženih ženâ — a nekaj je, kar nujno potrebujemo, to so dekleta, matere in žené, ki se j a s n o z a v e d a j o svojih dolžnosti in njih dalekosežnega pomena, in ki tudi umejo, kako jih je treba izvrševati.

Dekleta, izobrazena sicer po umu, navidez omikana v obnašanju — a s praznim srcem, nepraktično roko, ne bodo osrečile niti sebe, niti rodne hiše, niti naroda svojega.

Oslobodimo se visokoletečih fraz o »višji naobrazbi«. Izobrazba naj bo praktična, stanu primerna, srce ogrevajoča. Značaj naj se v njej lika in plemeniti! Potem smo dosegli za narod več nego bi nam dala ženska gimnazija in stotine slušateljev na vseučilišču.

Zidajmo od temelja navzgor! Pri ženstvu priprostega naroda začnimo. Ondi, kjer je vrzel, treba je dostavljati, izpopolnjevati, dozidavati. In vrzel, narodnemu življu najnevarnejša, je tista, ki se javlja v pomanjkljivostih značaja in v slabem domačem gospodarstvu.

Treba je le odpreti oči in gledati na mladi ženski naraščaj. Zanikarnost, lahkoživost in površnost v vsakem oziru se nam kaže premnogokrat, ko dobimo stika s posameznimi družinami. In kje tiči korenina tega zla? Vrzel je v ženskem značaju zato, ker manjka primerne ženske naobrazbe.

Ljudska šola stori mnogo, a tudi malo, premalo. Saj ostanejo dekleta od štirinajstega leta naprej izvečine brez vsake smotrene odgoje. Domača hiša več ne stori, kar je storila nekoč. Zakaj? Vsled novih socialnih razmer, vsled neprestanega ljutega boja za obstanek, so razpršene moči družinskega vpliva.

V novih časih je treba torej novih sredstev, ki ustrezajo potrebam časa. Ne moremo se ustavljati njegovim zahtevam, če nočemo zaostati popolnoma. A tega ne smemo! Tega nam ne dopušča naša ljubezen do mladine, a tudi ne ljubezen do naroda našega.

»Dajte mi krščanskih dobrih mater, in rešiti hočem ves svet.« Velika beseda Pija IX. Ali je resnična? Kdo bi dvojil o tem. Torej velja tudi:

»Dajte nam vrlih slovenskih mater, in rešena je prihodnjost naša!« Po dobri materi je rešena družina, po njej torej mladina in dalje ves narod. Ali hočemo še več?

Dobre matere pa dobimo le iz dobro vzgojenih, vrlih deklet. Kdo pa jih naj vzgojuje, ako domača hiša ne stori potrebnega? Tu mora stopiti tudi učiteljica na krov z osebnim vplivom v organizacijah in društvih!

Lepa in velika naloga je, vredna naših najboljših moči, vse naše pozornosti in požrtvovalne ljubezni.

Da bi velike naloge ne zavirala malodušnost! Da bi se ji vendar odprla vsa blaga srca ter se v delu ojunačila vedno bolj in bolj dotlej, da pridemo do zaželenega smotra na srečo naroda našega!

V to nam daj svoj blagoslov mili Bog!

U. M. U.

Šola in borba za abstinenco.

Ker se dandanes toliko piše o prekoristni, nikdar dosti hvaljeni abstinenci, dovolite, da v par vrsticah opišem, kako se v našem zavodu borimo za njo.

Vpeljana je pri nas že nekaj let in kaže vsestransko blagodejni vpliv. Deklice izgledajo, da je veselje; seveda sodelujejo tudi drugi faktorji, a eden izmed glavnih je abstinenca.

Starši iz vinskih krajev se sicer malo začudeno spogledujejo, ko slišijo strogo zapoved: »Ne vina, ne nobene alkoholne pijače ne pošiljati«, ker bi radi, da postane hčerka prejkoprej »močna«, a ker ne pomaža nič, se udajo, otroke zasipljejo z jabolki in drugim sadjem ter se slednjič veselijo čvrstega zdravja in telesnega napredka otrok.

Gojenke so torej abstinentinje, a ne prostovoljne in vsled tega ne trajne, vsaj velika večina ne. Da se kolikor mogoče pridobe, uporabljamo razne pripomočke: slike, račune v odstotkih, naloge in tudi čitanje »Zlate dobe«. Ta list je res zlatá vreden! Zadnjič sem čitala učenkam višjega razreda o ogromnih milijonih, ki jih samo na Slovenskem pogoltne alkohol. Kar zgražale so se. Sedaj vsaj poslušajo in verjamejo, v začetku pa so se posmehovale, ko sem pri vrveži poudarjala škodljivost vsake alkoholne pijače in jih pozvala, naj postanejo abstinentke.

»Ali bi bila neumna, da bi pila vodo,« mi je zasolila večja gojenka, »ko imam piva na razpolago, kolikor se mi ga zljubi!«

Bučen smeh po celem razredu.

»Za božjo voljo, ali celi dan?«

»Celi dan, kolikor in kolikrat hočem.«

»Saj vendar alkohol škoduje zdravju!«

»Zakaj se pa pri nas vsaka dekla zredi?«

»Ali ga tudi dekle dobé?«

»Tudi, in hlapci tudi; sploh pri nas nihče ne gasi žeje z vodo. Izgle-dajo pa vsi dobro.«

Dokazovala sem ji, da ta debelost ni prava, temveč le nekaka napih-njenost. Le pogledjte si pivopivca: život okrogel kot sodček, roke in noge pa navadno šibke in nestalne. Za dokaz mi je služila Weichselbaum-Henningova slika, ki kaže, kako se pri pivopivcih poveča, izkazi in otolšči želodec, jetra, srce ter sploh notranji organi. Naslikala sem ji vrček piva in označila s črtami koliko je v njem oslada, t. j. redilnih snovi, koliko vode in koliko alkohola, t. j. strupa. Z vsemi dokazi in z vso zgovornostjo sem se komaj vzdržala na površju. Učenki se je skoro bolje godilo kot meni. Tovarišice, ki doma dobivajo alkoholne pijače in se še niso navzele bojnege razpoloženja zoper alkohol, so se muzale dokaj premetenim odgo-vorom součenke.

Ali naj odjenjam? Nikakor ne! Na pomoč prinesem v šolo »Zlato dobo«, čitam, napišem na tablo številke, poudarjam posledice, kažem nove slike, navajam izreke zdravnikov — — —.

»Ja, pa zdravniki sami pijó!«

Da, pa tudi sami padajo v prerani grob, ako preveč pijo; nekoliko pijače pa odrasli seveda prenesejo brez posebne škode. Bolj opasna je alkoholna pijača za mladino, osobito pa za žensko. Prstenobleda barva naše junakinje in njenih sestic nam to dokazuje.

Slučajno dobim v tem času abstinenčno razglednico: viteza v boju z zmajem, ki se zvija iz prevrnjene steklenice. Pritrdila sem jo pod križ. Dopadla jim je in naloga, ki je sledila novemu razgovoru: »Napij se iz stu-denca, živela abstinenca«, je izvrstno izpadla. Tudi A. jo je naredila prav dobro, a videlo se je, da ji gre le za dober red, kajti za abstinenčno idejo se še ni ogrela. Priložnost pač dela tatove.

Letos so učenke višjega razreda pisale naloge »Zdravo, zdržno!« in »Le povodnji ne!« (namreč v želodec ne.) O tej priliki smo obravnavale berilni sestavek »O največjem sovražniku človeštva«, Brinar, Čitanka II. Porabljam pa tudi druge stroke in prilike, da bi gojenke dobile trajen vtis o vsestranski škodljivosti alkohola. Pri računstvu se izračuna neiz-merna škoda, ki prihaja odtod, da se dobra živila: krompir, riž itd. pre-tvarjajo v alkoholne pijače. Pove se, koliko ljudje te ali one dežele v letu zapijo, primerja se domovina z drugimi deželami itd., poudarja se, koliko davkov plačuje ta ali ona dežela samo od alkoholnih pijač; in da se vse to bolje zapomnijo, se pri lepopisju pišejo primerni stavki. N. pr. ena žlica moke ima več redilnih snovi kakor štirje litri najboljšega piva. Liebig. — Alkohol jih več pomori kot kuža, lakota in vojska. Gladstone. — V vinu se jih več potopi, kakor v vodi. Slomšek. — Alkohol je hujši kot opij, ker ta ne kvari prebavil. Dr. Neisser.

Tudi pri somatologiji se opetovano nudi prilika, izpregovoriti besedo v prid abstinenci. Poudarjajo se tudi izgube v narodnem blagostanju, kaže propalost posameznikov, ki se vdajo uživanju alkohola.

Iv. Š.

Razredni učitelj.¹

Vedenje učencev.

ola vzgajaj mladino za lepo, dostojno in vljudno vedenje. Vedenju je odločeno med redi v šolskih naznanilih in spričevalih prvo mesto. Zakaj? Zato, ker je lepo vedenje najboljše priporočilno pismo, kakor pravi Emerson.

Pa oglejmo si nekaj šolskih paragrafov, ki nam vелеvajo skrbeti za lepo vedenje šolskih otrok.

§ 74 d. š. i. u. r. pravi: »Predvsem naj se učitelji trudijo za nramno-versko vedenje šolskih otrok v šoli in zunaj šole; naj otroke v šoli strogo nadzorujejo in, kolikor zahteva vzgojevalna dolžnost ljudske šole, posvečajo svojo pozornost vedenju otrok tudi zunaj šole.«

§ 213 pravi med drugim tudi to-le: »Povečano pozornost naj posvečajo vedenju otrok zunaj šole, ako nimajo potrebnega varstva doma pri roditeljih ali ako so zunaj šole izpostavljeni posebnim nevarnostim itd.«

In v Heinčevi zbirki pravi § 25: »Učitelj naj kolikor more tudi pazi, kako se otroci vedo zunaj šole.« Zakon pa gre še celo dalje in nalađa v § 4., točka 9, zakona z dne 9. marca 1879 tudi krajnemu šolskemu svetu »gledati na obnašanje učencev zunaj šole«. Kako pa naj se vedejo učenci v šoli? Posebnih navodil v ta namen ni najti. § 86 d. šol. i. uč. reda pač veli, da naj učiteljska konferenca v sporazumu s krajnim šolskim svetom in s šolskim zdravnikom sestavi za vsako ljudsko šolo poseben šolski red, ki uravnava vedenje šolskih otrok v šoli in zunaj šole. Občna določila šolskega reda je potem šolskim otrokom prečitati ob začetku šolskega leta; posameznosti naj se jim poudarjajo prilično. Šolski red naj tudi visi v učilnicah poleg urnika na vidnem prostoru. »Izvršilni predpis« c. kr. dež. šolskega sveta pravi k omenjenemu paragrafu, da naj bi okrajne učiteljske konference sestavile za vsak okraj vzoren šolski red, kakor ga imajo n. pr. že v Ljubljani. Najboljši šolski red pa nič ne pomaga, ako se učitelj sam ne ozira nanj ter se ne prizadeva, da bi otroci v njem imeli vzoren zgled. Glede lepega vedenja bi omenjal to-le: Dolžnost učitelja v prvem razredu je, da kmalu otroke navadi na besedico »prosim«, in da jih nauči pravilno nazivati višje osebe, ki z njimi pridejo v dotiko. Naj se takoj izpočetka izpodrine tisti zoprni vprašalni zaimek — »kaaaj?« Urbanus pravi v »Knjigi o lepem vedenju«: »Besedica »prosim« je sicer neznatna in kratka, pa vendar napravi vselej prav ugoden vtis. Olikani ljudje je skoraj nikdar ne izpuščajo, čeprav govore s podložniki. Kako čedno se sliši, ako pravi gospodar hlapcu: »Prosim, prinesi mi kupico vodel« ali »Prosim, nesi mi pismo na pošto!«

Ako ti učenec stori kako uslugo, ne pozabi se mu zahvaliti. In če ti sam učencu storiš kako uslugo, naj se ti zahvali kratko: »Boğ plačaj!«

¹ Glej letnik 1911, št. 10, 11, 12.

»Hvala« ni domačinka. Slovenec reče: »Zahvalim se.« — Med učenci zapazimo kako grdo besedo, ki se jih prime, da še sami ne vedo kdaj. Na take stvari mora biti učitelj sila oprezen; naj takoj izruje in zatre vsak plevel, dokler še ne požene velikih korenin. Zlasti pozor na kletvine! Ako bi učitelj v šoli samo enkrat izustil nemarno kletvico, ne bi tega pozabili učenci vse življenje.

Strogo naj se pazi tudi, da otroci, ko dohajajo v šolo posamič, vedno lepo pozdravijo pri vstopu v šolsko sobo. Skupno seveda pozdravijo, ko se poslove.

V učilnicah naj se tudi med odmorom ali pred poukom ne dovoljuje prekričavo govorjenje. Prostor za živahnost in poskočnost je na igrišču.

Vedenje učencev zunaj šole.

So učitelji, ki se za vedenje svojih učencev zunaj šole nočejo prav nič zanimati češ, saj nismo policaji! Vendar so zgoraj navedeni paragrafi tako jasni in odločni. Pa koliko je od vedenja učencev zunaj šole odvisno — zlasti na kmetih. Ljudstvo sodi le po tem, kar vidi! Gorje šoli, ako se nje učenci pretepljejo, ljudi po cestah nadlegujejo ali za njimi kamenje mečejo itd. Da se kaj takega ne pripeti, navadi otroke, da bodo ljudi pozdravljali! Ko sem še služil na enorazrednici, je bila dotična šola na dobrem glasu prav vsled pozdravljanja. Prvo pa je lepo vedenje v cerkvi, pred Bogom. Tudi tu nas veže dolžnost, ki nam bo le na čast in nam bo povečala ugled, ako jo bomo skrbno izvrševali. (Dalje.)

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Stolica katehetike. Na vseučilišču v Inomostu je bil imenovan izrednim profesorjem katehetike in homiletike dr. Fr. Krus S. J.

Za srednješolske katehete. 6. novembra 1911 so vložili državni poslanci Neunteufel, vitez Pantz, Kemetter, dr. Jerzabek in tovariši v državni zbornici sledeči predlog:

Visoka zbornica skleni: »Stalno nameščenim veroučiteljem na državnih srednjih šolah naj se o priliki imenovanja prejšnji službeni čas (v dušnem pastirstvu ali pa v učiteljskem poklicu) obenem z ono dobo, ki se že itak vpošteva temeljem §§ 9. in 10. državnega zakona z dne 24. februarja 1907, št. 55, vračuni pri poznejši upokojitvi, kakor tudi pri določitvi petletnic, in sicer do najvišjega števila 8 let.

Nekaj priboljška. Katehetsko društvo v Ljubljani je s svojo prošnjo za ureditev potnin ekskurendo veroučiteljem doseglo, da je deželni odbor kranjski v seji dne 22. decembra 1911 povišal potnino za kilometer hoda na 30 stotink.

Enotni načrt za poučevanje krščanskega nauka je izdelalo in objavilo tudi katehetsko društvo v solnograški škofiji. Urejen je (kakor tudi dunajski) podobno našemu »Podrobnemu načrtu«; definitivno pa še ni potrjen, ampak za ukazano za poizkušnjo. Po štirih letih ga bodo revidirali in eventualne pomanjkljivosti popravili, potem pa dobi definitivno potrjenje. Katehetsko društvo v Solnogradu je staro šele dobro leto, pa si je že oskrbelo podrobni načrt; to jasno dokazuje, kako vitalnega pomena je za vsakega kateheta dober načrt, ki mu je kašipot, pomočnik pri pripravi na katehezo in svetovalc. Kljub temu se

dobe še vedno veroučitelji, ki si niso preskrbeli slovenskega »Podrobnega načrta«, ampak uče, kakor so navajeni po svojem načrtu, oziroma brez načrta; vsled tega se le prevečkrat zgodi, da za posamezne oddelke določena tvarina ne pride na vrsto in da nastane vsled pogoštnega menjavanja in prestavljanja veroučiteljev nered in zmeda v razredu glede tvarine, ko se je morda ena stvar večkrat ponavljala, druga pa se še omenjala ni. Tudi tu velja »serva ordinem...« Sicer pa vsi, ki se poslužujejo »Podrobnega načrta«, priznavajo, koliko jim je olajšano pri pripravi na katehezo, koliko manj časa izgube, ko imajo odkazano pot in tvarino za posamezne ure. Prijatelj, ne brani se tako ročnega pomočka!

Decemberska naša konferenca je bila sprejela v razgovor dve potrebni stvari, ki naj bi se zanje zavzeli — v kolikor se še niso — ljubljanski veroučitelji. Ker smo morali poročilo nujno zadržanega referenta dr. Jeršeta odložiti do prihodnjega sestanka, smo kaj koristno porabili čas z načrti urednika J. Kalana, ki je z njemu lastno vnamo razkladal, kako bi se dalo še kaj storiti za treznostno organizacijo med ljubljansko mladino. Res je, kar je zatrjeval g. govornik, da ima delo in prizadevanje po društvihtuintam dvomljive uspehe, oziroma, da imajo razna naša društva tudi senčne strani, pa je tudi res, da bo le treznost in pogostno sv. obhajilo dalo našemu ljudstvu moč. To dvojje je treba torej z vso vnemo in z vsemi močmi negovati zlasti med mladino.

G. referent je pripovedoval, kako zgledno je proti alkoholu organizirana mladina v Gradcu. Vseučiliški profesor dr. Ude je imel predavanja po šolah; tekem enega leta je dosegel nepričakovane uspehe.

V Ljubljani sta dva šolska zdravnilka; oba sta — po poročilu g. referenta — voljna delovati za treznost med mladino; katehetom po ljudskih šolah torej ne bo težko napraviti in osnovati primerne organizacije. Oskrbeli se bodo posebni zapisniki za tiste otroke, ki sprejmo nekaj zaveze glede zdržnosti.

Dobile se bodo v ta namen tudi majhne podobice, ki se bodo razdelile med mlade abstinence.

Pretresavalo se je vprašanje, kolikšna naj bi bila obveza otrok? Izkušnja namreč uči, da so dostikrat največja ovira za abstinenco otrok — starši in družba. Prodrlo je mnenje, da bi še veljali za abstinence taki otroci, ki so vsled domačega pritiska včasih prisiljeni vodo nekoliko zmešati z vinom. — Priporočalo se je tudi, naj se čita in ponuja otrokom »Protialkoholni katekizem«.

Nadalje je g. referent izpregovoril tudi besedo za Marijine vrtce. Nekateri katehetje ustanavljajo po župnijah otroške kongregacije; izkušnja pa kaže, da je menda bolje začeti z Marijinimi vrtci, to so združenja tistih otrok, ki obljubijo, da bodo vsaj vsak mesec prejemali sv. zakramente in ki opravljajo kot taki kratko molitvico zjutraj in zvečer na čast Devici Mariji. Kratka pravila so tiskana na ličnih podobicah, ki se jim razdele. Marijin vrtec ni prava korporacija kot Marijina družba ter se zanj ne zahteva agregacija v Rimu. Otroci tega združenja bi imeli tri- do štirikrat na leto kako malo pobožnost v eni ali drugi kapeli. V »vrtcu« bi se sprejemali otroci od 4. razreda dalje. Tisti, ki bi kazali vnemo, bi se priporočili za vsprejem v Marijino kongregacijo.

Navzoči so soglasno odobravalinavsvete g. govornika ter poudarjali, da bi bili Marijini vrtci važnega pomena zlasti za deško mladino. Upamo, da pomenek tega dne ne bo ostal brez praktičnih posledic in brez blagonosnega sadu.

Pri zadnji katehetski konferenci, dne 3. januarja 1912, je profesor dr. Jerše prečital katehezo, ki ima namen otrokeprvosposedance privedi do zavesti greha. Gosp. referent se je zelo potrudil, ter je to ne prav lahko nalogo dokaj dobro pogodil. Dikcija je lepa in primerna otroškemu umevanju; podlago dedukciji je vzel iz navadnega, domačega življenja, kakor se je bilo zadnjič nasvetovalo. Nekatere netočnosti so pač navzoči omenjali, n. pr. da bi se vsa stvar bolj zaokrožila v res v zorno obliko kateheze, da bi se nekateri

otrokom manj pristopni izrazi izpustili, oziroma zamenjali ali opisali itd. Vse to bo g. referent pri prihodnjem sestanku popravil, potem pa priredil katehezo za praktično izpraševanje vesti, kaj je kesanje in kako ga obuditi, slednjič pa katehezo o spovedni oblasti in o spovedi.

Katehetske beležke.

Spodobno in pobožno... Že v lanskem letniku je bilo omenjeno, da katehet ne sme čakati časa, ko bo otrokom sistematično razlagal o daritvi sv. maše, ampak da jih mora polagoma, začenši s prvim šolskim letom, pripravljati za umevanje najsvetejše daritve. Nauk in razlaga sv. maše nikakor ni lahka stvar; težave občuti katehet še pri učencih višjih razredov, osobito pri liturgičnem pouku. Najlažja pot bi bila, ako bi v šoli kdo počasno opravil vse obrede svete maše, katehet bi pa sproti razlagal in kazal molitve v knjižici. V cerkvi bi se to razjasnjevanje moglo le deloma izvršiti. Drugi si pomagajo s tem, da ukažejo enemu izmed učencev, ki je dobro poučen, glasno klicati naslove k molitvam pri posameznih oddelkih svete maše, ostali otroci pa potem skupno molijo iz molitvenika. — Najbolje se še obnese način, da se skupno moli samo pri poglavitnih delih sv. maše, vmes se pa poje, ali moli žalostni del rožnega venca.

Sčasoma morejo otroci prodreti seveda globlje v umevanje skrivnostne daritve. V ta namen je potrebno, da se poudarja neskončna ljubezen, ki je gnala Jezusa, da se je za nas krvavo daroval na križu. Ista ljubezen ga še zdaj nagiblje, da se ponovno daruje nebeškemu Očetu za nas pri sv. maši. — Dobro je, če poudarjamo n. pr. tako-le: Kadar pri sv. maši prosiš Boga za kako milost, tedaj ne prosiš ti sam, ampak Jezus prosí s teboj in se sklicuje na neskončno zasluženje svoje krvave daritve na križu; ako se zahvaljuješ pri sv. maši, se zahvaljuje božji Zveličar v tvojem imenu... itd.

Do prave in iskrene pobožnosti se morejo povzpeti otroci seveda šele takrat, kadar umevajo pomen posameznih

dejanj pri obredu sv. daritve. — Ves pouk v šoli ima šele trdno podlago in pravo vrednost, ako ga uvedemo v prakso, v življenje. Uči torej tudi, da bodo znali otroci izrabljati moč in vrednost sv. maše, da bodo pridno zajemali iz tega najbogatejšega zaklada. Ko si pripravi otroke na šolsko spoved, ne pozabi jih opozoriti, naj darujejo eno sv. mašo v zadoščenje za svoje grehe, naj prosijo zraven iskreno in zaupno za dar pravega kesanja, za milost resne spokornosti. Ako zboli kak učenec, kaj je lepšega, kot zbuditi ljubezen in milosrčnost z opominom, naj vsak izmed učencev gre enkrat k sveti maši za ozdravljenje bolestnega tovariša. Kratko: Vsak važen dogodljaj v šoli naj bo prepojen z daritveno krvjo božjega Zveličarja.

K tem drobnim opazkam o sv. maši bi pristavili še skromno željo, da bi se gg. katehetje z vnemo lotili vprašanja, kako najbolje in najumevneje razložiti mladini daritev sv. maše; saj nihče ne bo ugovarjal, da je ta pouk skoraj najvažnejši; saj je znano, da je tisti katehet najboljši, ki nauči otroke prav moliti, pravilno se spovedovati in pobožno biti pri sveti maši. Liturgični pouk, kakor ga nudi Strojova knjiga, ni posebno prikladen za šolo, ker ne loči bistvenega in važnejšega od malenkostnega in prisiljenega, ker je pripovedovanje kurzorično, torej ne umerjeno za šolsko mladino. Tudi bi bilo želeli primernih ilustracij. — Katehetska društva imajo tu še obširno polje!

Kratki odgovori na nekatere navadne ugovore zoper zgodnje sv. obhajilo otrok. Starši: Naš je še premlad in preveč vehedrav, saj se še vedno najraje igra z malimi otroci. Odgovor: Zveličar ni rekel: Pustite male k meni, pa šele, ko bodo 12 let stari. — Ugovor: Naša nima primerne obhajilne obleke, letos ji ne moremo napraviti nove. Odgovor: Bog ne gleda na obleko, ampak na srce. Prevelika sijajnost v obleki morda raztrese otroka, mu krši pravo pobožnost in krajša notranjo milost. — Ugovor: Otrok nima še pravega umevanja za to sveto opravilo. Odgovor: Nedolžnost in posvečujoča milost,

v kateri se nahaja dete, nadomesti pri Bogu vse znanje in vednost, sicer ima pa odgovornost v tem katehet.

Zgledi.

Tri reči. Arabski pregovor pravi: Tri reči se nikdar ne povrnejo: Puščica, beseda in izgubljena prilika za dobro. — Ako je puščica sprožena, gre svojo pot dalje, da rani ali umori. Beseda, ki jo izpregovoriš, ima še učinek — slab ali dober — ko si že ti sam nanjo pozabil. Ako si pa priložnost, da dobro delaš, ljubezen izkazuješ, zanemaril, ako je nisi porabil, tedaj se zastonj solziš, zastonj želiš, da bi se tisti trenutek povrnil. Kar bi bil lahko storil, pa nisi storil, ostane vedno nestorjeno.

Volter in nebesa. Friderik II., kralj pruski, je sprejel nekoč na gradu Cleve nevernega francoskega filozofa Volterja, ki je imel posebno veselje, da se je norčeval iz krščanskih resnic. Celo pri obedu je bil ta človek tako predrzen, da se je šalil s svetimi reči. Tako n. pr. je rekel, da proda svoj prostor v nebesih za en sam pruski tolar. Neki star, častitljiv svetovalec, ki je bil tudi povabljen, se pri tej predrznosti in neotesanosti ni mogel več premagati; zavrnil je kratko pa krepko nevrednega gosta, rekoč: »Gospod Volter! Pomnite, da ste na Pruskem, kjer ne more nihče ničesar prodati, ako poprej ne dokaže pravne posesti. Ako morete dokazati, da imate pravomočno pravico do sedeža v nebesih, vam plačam zanj tisoč tolarjev.« Predrzni roglač Volter je obmolknil.

Posvečevanje nedelje. Bilo je meseca februarja leta 1830. Na parniku Helen M' Gregor, ki je plul po reki Mississipi v Severni Ameriki, je zapovedal kapitan nekemu pomorščaku, naj naklada prevozno blago, dasi je bila nedelja in bi se bilo nakladanje lahko odložilo. Pomorščak je izjavil, da je proti njegovi vesti, da bi na nedeljo izvrševal dela, ko ni sile in potrebe. Kapitan je menil, da tako daleč na zahodnjem Mississipiju ne velja nedeljski počitek. Pomorščak ga je poučil, da je povsod zapovedano nedeljo posvečevati. »Pa pojdi in poišči drugega pomorščaka,« pravi kapitan.

»Tudi to je zoper mojo vest,« odgovori pomorščak. Nato se kapitan razsrdi in v istem hipu odpusti pomorščaka iz službe. Kaj storiti? Pomorščak si misli: »Mora že tako prav biti; to se je zgodilo brez dvoma po božji volji.« Pa res. Dobro je bilo zanj, da je bil odpuščен, kajti Bog ga je hotel oteti smrti. Nekaj dni po tem dogodku se je razletel kotel na ladji; več oseb izmed moštva je bilo hudo ranjenih, nekaj pa mrtvih.

Visoka obhajanka. Dne 16. novembra 1911 sta se mudila v Gorici nadvojvoda Karel Franc Jožef in nadvojvodinja Cita. Zjutraj ob pol desetih sta se pripeljala z navadnim izvoščekom v stolnico. Nadvojvoda je prišel v zakristijo vprašat, če bi mogel biti s svojo soprogo pri sveti maši. Ker pa ni bilo nobenega duhovnika več na razpolago, je naznanil, da želi nadvojvodinja pristopiti k sv. obhajilu. Takoj je prišel duhovnik, ki je obhajal visoko gospo. Nadvojvoda je ves čas, ko je Cita molila zahvalne molitve po sv. obhajilu, klečal poleg nje in molil. Oba sta si potem v cerkvi ogledala še nekatere zanimivosti, nato sta se pa podala na Kostanjevico, kjer so jima pokazali grobnico Burboncev.

Globokovernost Rusov. Prof. Plečnik piše o svojem popotovanju po Ruskem (»Slovenec« 1911, 6. nov.) sledeče: ... Na cesti se javno odkrivajo moški inteligentnih stanov in priprosti, se priklonijo pred cerkvijo, »sáborom«, se parkrat prekrizajo in tako dajo čast Bogu, Bogorodici in svetcem. Peterburg je skoz in skoz uradniško mesto in težko, da stopa kdo mimo velikega Izakovega sáбора, Izakove katedrale, da bi se ne križal; prav tako se vsak odkrije in prekriza, ki gre po Nevskem prospektu mimo Kazanskega sáбора, kjer se časti podoba Marijina. V veliki dvorani, kjer se na mejni postaji prtljaga preiskuje, visi v kotu ikon, pred njim gori noč in dan luč. V Peterburgu, še bolj v Moskvi, visi v najelegantnejši moderni trgovini, kjer so vse močnejše dragocenosti nakopičene, in v najpreprostejši branjarji ter v vsakem restavrantu navadni ikon s svetilko. — V Moskvi imajo blizu Kremla velikanske galerije »perekhode«, kjer so permanent-

ne razstave in obenem prodajalne. Ampak nad enim portalom in nad drugim je visoko gori na zidu ikon z lučjo. O tem bi se pri nas nobenemu ne sanjalo. Kakor se neverjetno sliši, pa je le res: Veliki kolodvor peterburški, ki oskrbuje zvezo z Moskvo in je konec Nevškega prospekta, imenuje se »Nikolajevski vakzál«. V glavnem prostoru, namenjenem za potnike, je na eni strani zlat ikon Kristusov, na nasprotni ikon Bogorodice. Tujca ta pogled frapira, če stopi s ceste v dvorano; na eni strani in na drugi kot dva velika oltarja, pred katerima gori veliko oljnatih svetilk in voščenih svečic, pred katerima vsak napravi par globokih poklonov in križev, visok ali nizek, železničar, vojak, civilist. Pravi Rus vstane v vlaku, ko se začne pomikati in se prekriža. V Moskvi se v restavrantu prikloni ikoni in prekriža pred jedjo in po jedi vsak Rus. Praznikov je v pravoslavni Rusiji mnogo več kot pri nas, cerkvenih in državnih.

Spovedna molčečnost. Janez Sarker (Fleischmann) je bil rojen l. 1577. v Zgornji Šleziji. (Rojstni kraj: Skoczan.) Posvetil se je duhovskemu stanu ter se je odlikoval po gorečnosti

pa tudi po učenosti. Njegovo zadnje službeno mesto je bilo Bolešav (Hollechau), kjer se je bil protestantizem že močno ukoreninil, zato je imel dosti trdega in napornega dela. Vsled neumornega prizadevanja, da bi pridobil odpadle katoličane zopet za Kristusovo Cerkev, si je nakopal srd in sovraštvo svojih nasprotnikov tako, da se je moral posloviti in Bolešavo zapustiti. Prišel je najprej v Czenstohov, kjer je z vso vnemo širil češčenje Marijino. Ko se je zopet povrnil v Bolešavo, so ga njegovi sovražniki spravili celo v ječo in pozneje na natezalnico, ker so hoteli, da bi izdal neko spovedno skrivnost. Bil je namreč spovednik cesarskega namestnika barona Lobkovic. Ker Janez divjakom ni mogel in ni smel ustreči, so ga mučili tri ure na natezalnici; zraven tega so ga pa še žgali s puščicami in peresi, namočenimi v olju, smoli in žveplu. Po strašnih bolečinah je pogumni mučenec izdihnil svojo blago dušo. Bilo je leta 1620.

(Ta sicer znani zgled objavljamo zato, ker ga omenja tudi katekizem pod črto (p. 132) in ker utegne vendarle biti marsikomu ustrezno.)

Učiteljski vestnik.

Učiteljske vesti.

Imenovanje. Deželni odbor je podelil sadjarskemu instruktorju M. Humeku službo deželnega sadjarskega učitelja.

Učiteljski dom je zgradilo srbsko učiteljstvo v Belgradu. Moderno urejeno trinadstropno poslopje je stalo okrog 200.000 K.

Na moškem učiteljišču v Ljubljani se bo vsled ministrskega dovoljenja otvoril s šolskim letom 1912/13 pripravljalni razred.

Iz seje deželnega šolskega sveta dne 23. decembra. Imenovane so gđčne učiteljice: Antonija Jaklič za Koroško Belo; Antonija Virk za Ribnico. — Upokojene so gđčne: Josipina Kramberger-Schott, Marija Triller (začasno)

in Olga Šivic (začasno). — Vzporednice so dovoljene v Sp. šiški, v škojji Loki, na Vrhniki, v Šmartnem pri Kranju, v Telčah. — V Št. Vidu nad Ljubljano se bo otvoril šesti razred.

Novoletno darilo — uspeh »Slomškove zveze«. Na sopraznik Nedolžnih otrok je bila napovedana prva seja kranjskega deželnega zbora. Isti dan je imela božično zborovanje tudi podružnica »Slomškove zveze« za Ljubljano in okolico; navzočih je bilo pa tudi dokaj vnanjih članov naše zveze, med njimi poslanec Fr. Jaklič. Zborovalci so izbrali iz svoje srede deputacijo, ki se je pod vodstvom nadučitelja J. Jegliča poklonila načelniku S. L. S. dr. Šusteršiču. Vodja Jeglič je v imenu »Slomškove zveze« prosil načelnika Slov. ljudske

Stranke, naj bi blagovolil vplivati na svoj klub, da se dovoli učiteljstvu zopet vsaj nekaj priboljška, v kolikor je namreč v obstoječih okoliščinah pač možno. — Uspeh je znan! . . . Dr. Šusteršič je predlagal, naj deželni odbor po svoji previdnosti nakaže od 1. januarja 1912 dalje 25 odstotno draginjsko d o k l a d o tudi onemu delu učiteljstva, ki je bilo doslej od draginjske doklade izvzeto. Predlog je bil z odobravanjem sprejet . . .

Dasi celotnemu učiteljstvu s tem še ni ustrezno, moramo vendar priznati, da je »Slomškova zveza« s svojim vplivom in s svojim taktičnim nastopom priborila stoterim vestnim in trudaljubivim učiteljskim močem lepo novoletno darilo. Zastopniki našega dobrega ljudstva naj imajo zavest, da so s tem sklepom olajšali težavno stališče uprav lepemu številu onih zastopnic učiteljskega stanu, ki se (z malimi izjemami nevrednih) na vso moč trudijo za res krščansko vzgojo slovenske mladine. — Marsikdo, ki sodi le po zunanosti, bi morda rekel, saj se učiteljicam ne godi slabo. Tóda čedna obleka bi vedla pripovedovati o trpnem pritrgovanju v hrani in razvedrilu.

Privoščimo priboljšek; dolgo je bilo čakati.

»Hrvatska škola« se imenuje nov mesečnik za šolstvo, prosveto in književnost. Izdaja ga katoliško učiteljsko društvo za Istro.

Nismo osamljeni. Katoliško društvo italijanskih učiteljev, ki je imelo nedavno v Benetkah zborovanje, silno lepo napreduje. Predsednik je izražal veselje nad dejstvom, da je tekom enega leta pristopilo 900 novih članov. Društvo je vložilo protest zoper vladno odredbo, ki hoče onemogočiti pouk krščanskega nauka v ljudskih šolah.

Še nekaj manjka. Medtem, ko vlada med ženskim učiteljstvom in med samskimi kranjskimi učitelji veselje, ker se bodo vsled dovoljene draginjske doklade nekoliko opomogli, pa tarnajo še zmerom oni oženjeni tovariši, ki imajo številno družino in jih tarejo še druge naloge. Je res križ, dokler ne dočakamo končne regulacije učiteljskih plač. Za zdaj ni drugega pripomočka, kot da se

dovoljeni vsakoletni znesek za podporo učiteljstva na Kranjskem obrne bolj v prid oženjenim, poštenim in vestnim učiteljem. Da se bo pa dotični fond v resnici tudi razdelil, naj odpade pripomba »za bolne učitelje«; kajti če ta privesek ostane, skoraj ni verjetno, da bi se fond izčrpal. Ako deželni odbor ne more razpolagati s tem denarjem, naj ga pa pooblasti deželni zbor v eni prihodnjih sej, da ga bo mogel po previdnosti razdeliti med dobre, podpore vredne učitelje, ki so družinski očetje in ki se za podporo oglase z utemeljeno prošnjo direktno pri deželnem odboru. — Naj bi se ta naša želja vpoštevala, da se zadovoljijo, kolikor je pač možno, tudi tisti naši tovariši, ki pri zadnji obdaritvi niso bili nič udeleženi.

Naša zborovanja.

Ljubljanska podružnica »Slomškove zveze« je imela dne 28. decembra številno obiskano zborovanje. Med gosti so bili tudi zastopniki iz Štajerske. Na dnevnem redu so bile samo interne zadeve učiteljstva. Predsednik Jeglič je v prvi vrsti pozdravil drž. in dež. poslanca Jakliča, ki je glede izboljšanja učiteljskih plač poudarjal, da popolne regulacije v tem trenutku ni moč izvesti, dasi je vsem pri srcu. Treba pa je v okviru sedanjega proračuna nekaj storiti. Nasvetuje, naj se izvoli deputacija, ki naj gre pred sejo k načelniku S. L. S. dr. Šusteršiču, in ki naj stavi take zahteve, da bo moč ustreči. (Uspeh: Glej »Učiteljske vesti«.) Povedal je g. poslanec tudi, da regulacija ni simpatična in kako malo volje imajo klubovi člani, da bi se kaj storilo za učiteljstvo, ker liberalni učitelji tako podlo nastopajo v javnosti in v svojem časopisju. Z ozirom na to se je po odhodu poslanca Jakliča sklenila ostra resolucija, v kateri člani »Slomškove zveze« z ogorčenostjo obžalujejo kvarno početje liberalnih kolegov ter odločno zavračajo njihovo netaktno, pogubonosno in sirovo pisavo.

Na shodu se je sklenilo, naj se povsod, kjer bodo zborovali člani »Slomškove zveze«, povabi zraven tudi dotični poslanec S. L. S. Ta želja se je

izrazila v klubu naših poslancev ter se bo z veseljem uvaževala; gotovo je potrebno in koristno, da poslanci pridejo v stik z učiteljstvom, da spoznajo njih težnje in pritožbe, pa tudi njih vnemo in delavnost. — Poslanci S. L. S. so po

gosp. Jakliču izrazili željo, naj bi se člani »Slomškove zveze« nekoliko žrtvovali ter sprejeli službena mesta tudi na bolj eksponiranih krajih. Deželni odbor bo to pozneje vpošteval.

Raznoterosti.

Pomožne šole. »Stoletje otroka« hoče imeti zaslugo, da je preskrbelo potrebnega pouka tudi tistim otrokom, ki sicer niso docela nezmožni in bebasti, vendar pa ne morejo slediti pouku z drugo, normalno razvito mladino. Alkohol, neredno in razuzdano življenje ter druge okoliščine povzročajo, da je čedalje več siromačkov med nami, ki jih prištevamo v vrsto duševno nezmožnih, zaostalih, intelektualno pohabljenih otrok. Z letošnjim šolskim letom se je otvoril v Ljubljani poseben razred za duševno zaostale otroke, ki je v oskrbi strokovno izobražene učiteljice gđne A. Lebarjeve. Ker pa je pouk pri teh revežih težaven, individualen, osebni, ker v eni skupini ne more in ne sme biti več nego od 15 do 20 otrok, so morali takoj prvo leto privzeti še eno učno moč. — Skupno je točasno v Avstriji 17 zavodov, v katerih se izobrazuje 1324 duševno zaostalih otrok, 27 pomožnih šol z 52 razredi in 994 otroci. — Nemčija ima 350 pomožnih šol, 1000 razredov; obiskuje jih 24.000; okrog 20.000 takih otrok je pa preskrbljenih v različnih zavodih. V Avstriji je pa več nego 40.000 nezmožnih otrok, ki doraščajo brez pouka, ali pa so pomešani med drugo mladino po šolah; da so za splošno napredovanje normalnih otrok velika ovira in zapreka — je umevno.

Boj za križ. Krajni šolski svet v Innerteuchen (slovensko ime te vasi v okolišču celovškem nam ni znano) se je branil nabaviti razpela za ondoto šolo. Krajni šolski svet v Celovcu pa je zahteval, naj se obesijo v vse učilnice ondote šole križi, »ker razpelo spada med potrebne učne pripomočke i v katoliških i v protestantskih šolah«. Krajni šolski svet se je še dalje protivil. Višja

šolska oblast je pa svojo zahtevo ponovila ter jo oprla z novimi argumenti. V odloku se glasi doslovno: »Po dosedanjih določilih velja pravilo, da se mora pred in po pouku opraviti skupna molitev. Pri molitvi je potrebno in koristno, da imajo otroci uprte oči na razpelo, da svoje misli prav uravnajo. — Razpelo je po izjavi katoliškega, pa tudi evangelijskega zastopnika v okr. šolskem svetu bistvena stvar pri tej verski vaji. Križ je — kakor je samoposebi umevno — neobhodno potreben del oprave one šole, kjer se poučujejo katoliški in protestantovski otroci...«

Gotično pisavo hočejo na vsak način pridržati v Nemčiji. 17. oktobra 1911 je namreč nemški državni zbor imel glasovanje, ali naj se vpelje latinska pisava ali nemška. Tričetrtinska večina je odklonila latinske črke. Kako je nemški narod vnet za gotske črke, je dokazala peticija, ki je došla pred glasovanjem v zbornico; bilo je na njej 775.000 podpisov; enako prošnjo, da bi se uvedle latinske črke, je podpisalo samo okrog 50.000 oseb.

Trideset zobozdravniških zavodov za šolske otroke imajo na švedskem. Otroci imajo dostop cel dan. Vsakemu pacientu točno preiščejo zobovje ter napravijo potem natančen obris. Poprej je bila zdravniška pomoč brezplačna, zdaj so pa za premožnejše otroke določili majhno odškodnino, ker izkušnja uči, da se potem i starši i otroci bolj zanimajo za negovanje zob. Odkar vlada in šolske oblasti tako vestno skrbje za zdravje otroškega zobovja, se je pokazalo in dokazalo, da je velikomanj šolskih zamud in da se je splošno zdravstveno stanje pri mladini dokaj izboljšalo.

V Nemčiji imajo sto takih zavodov.

Vzgoja.

Kaj še manjka? ... »Hvala Bogu, da se zadnje čase veliko misli in dela za izboljšanje kateheze, da je prodrlo prepričanje, da samo znanje in brezmiselno drdranje katekizemskih vprašanj in odgovorov človeka le malo poboljša, da je poleg učenja in znanja treba v šoli zlasti verske vzgoje ter praktičnega ali dejanskega izpolnjevanja katekizemskih nauk. Znanje je potrebno in mora biti za podlago življenju. A znanje brez življenja ne velja nič...« Tako je pisal »Bogoljub« (l. 1911, št. 11.) o katehezi, ko je nato priporočal, naj bi se med šolsko mladino vpeljavali Marijini vrtci. — Sodimo, da ga ni pedagoga, ki bi ne odobral tudi poslednjega nasveta, saj nam vsem velja geslo: »Vse za mladino!«

Kar smo že večkrat rekli ... »Mladost«, št. 18. (l. 1911), ima tehtovit članek z naslovom »Za otroka«; vreden je, da bi ga čitala širša javnost, da bi ga priobčili vsi slovenski časopisi. Pisatelj F. T. poudarja nevarnost politične razburjenosti za mladino; otroci naj se ne vmešavajo, pa tudi ne zavajajo v politično vrvenje, naj se ne pečajo s stvarmi, ki jih ne morejo umeti. Iz omenjenega članka povzamemo samo sledeče:

»Čisto dosledno je, da zahtevamo: Ne vlačiti otrok na politične shode, dasi so v društvih; naj se jim daje brati le primerno berilo, nikakor pa ne političnih časopisov. Po društvenih prostorih naj se kolikormogoče malo mudijo. Priporočati jim je pa igre, seveda tudi le primerne, ki imajo blago tendenco, zbuja domišljijo in razširijo duševno obzorje; sirove komedije pa zanje niso. Modro je odredila šolska oblast, da ne

smejo otroci v društvih kot člani telovadnih organizacij telovaditi. Pametni starši, naj so te ali one stranke, morejo to le odobravati, tisti pa, ki se zoper to pritožujejo, kažejo le svojo skrajno slepoto. Ali hočete res, da vam vodijo vašo deco telovadni voditelji, ki navadno še sebe ne znajo voditi, ki jim je otroška duša tuja, ki nehoti podirajo v otroškem srcu stavbo, ki so jo zgradili v njej edino v to poklicani vzgojitelji in otroška narava sama? Razen iger so za otroke tudi glasbene produkcije; kinematograf pa je eden najhujših kvarivcev otroka. Ne samo zavoljo tega, ker so serije navadno za otroke v moralnem oziru neprimerne, kinematograf kvari tudi sicer estetiški okus s svojo nenaturnostjo, bliskavim odigravanjem prizorov in zgolj na senzacijo merečimi sujeti. Seveda je modernim staršem, ki sami nimajo več nobenega okusa, to zelo težko dopovedati.

Nekaj, kar je pa za otroke in za ves narod največje važnosti, veliko večje celo kakor organizacija »narodnih malčkov«, je organizacija otrok za protialkoholni boj. V Gradcu imajo na primer »Schutzengelbund«, kojega pravila so od vlade potrjena. Dne 8. oktobra l. l. je bilo zborovanje te zveze, na katerem je bilo 2000 otrok v spremstvu staršev in učiteljic navzočih. Program je obravnaval sledeče: Bogoljubnost, zvestoba do cesarja, boj mladine zoper alkoholno strast. To je narodno delo v eminentnem pomenu, primerno za otroke.«

Slovstvo in glasba.

Predavanja za mladenke. Gdčne učiteljice, ki posvečajo svoje moči izobrazbi šoli odrasle ženske mladine, večkrat poprašujejo in poizvedujejo po pomočnikih, ki bi jim olajšali pripravo za primerne časovne in zanimive nagovore v

izobraževalnih društvih, ženskih odsekih in drugod. Opozarjamo, da smo zasledili nemško knjigo, ki je kot nalašč za take namene sestavljena in nudi obilo tvarine s socialnim delom obloženim gospodičnam učiteljicam. Knjiga ima naslov:

Vorträge für die weibliche Jugend, gesammelt und herausgegeben im Auftrage des Vereines katholischer deutscher Lehrerinnen von E. Stoffels, Duisburg-Ruhrort. Verlag von H. Walther, Berlin W. 30, Motzstr. 76. 256 Seiten. Ladenpreis M 1'50.

Vsebinska je razdeljena v tri poglavja. Prvo poglavje je najdaljše ter daje nasvete za samovzgojo. Omenjamo samo nekaj razprav: 3. Eitelkeit, Gefall- und Vergnügungssucht. 4. Hüte deine Zunge. 5. Mädchenwürde. 7. Arbeitsfreude und Ordnungsliebe. 8. Von der Sparsamkeit. 9. Fromm, aber nicht einseitig, fröhlich, aber nicht leichtsinnig. 10. Wahrhaftigkeit und Treue. 11. Gesundheitspflege. 12. In stillen Stunden. 15. Von der Freude itd. Drugo poglavje: Einführung in das Berufsleben; tretje: Schulung für das Gemeinschaftsleben.

Razvidno je že iz teh podatkov, da je označeno delo res praktično in da daje mladencam varno spremstvo na poti v srečno bodočnost.

W. Jaksch: **Katholische Kirchengeschichtskatechesen** für die Oberstufe der Volksschule... Wien 1912. Naroči se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. K 2'80.

Šolske knjige za pouk cerkvene zgodovine so sestavljene, ker drugače tudi ne more biti, tako, da v tesnem obsegu nudijo nekaj pregled dogodkov, ki so z razvojem katoliške Cerkve v tesni zvezi. Suhi podatki so vsled tega duhomorni, ne morejo mladine ogreti za ta predmet, ako se katehet ne potruži, da kratko, mrtvo snov poživlji, da ji dá tisto veljavo in moč, ki jo mora imeti. Kako se to doseže, pouči kateheta zgoraj označena knjiga, ki vsebuje izdelane zgodovinske kateheze v popolni obliki. Marsikaj je tu preveč raztegnjeno, ali poglavitna

stvar je v tem, da katehet spozna, kako je sploh treba cerkveno zgodovino učiti, kajti tudi tu naj se vpoštevajo predvsem vzgojni momenti. Ne zaradi zgodovine, temveč zaradi verske izobrazbe in vzgoje je sprejeta cerkvena zgodovina v učni načrt višjih razredov ljudskih šol. Vsaka kateheza v tej knjigi ima najprej a) uvod, t. j. priklopitev na znano in napoved neznanega; b) podajanje s primerno razlago in c) uporabo. Pri vsaki katehezi je dostavljen kratek pregled, ki ga katehet napiše na tablo. — Priporočamo.

Sveto pismo v slikah. Štirideset barvastih podob. Najvažnejši dogodki stare in nove zaveze. J. Heinemann. B. Herderjeva založba, Freiburg v Breisgau. Dunaj I., Wollzeile 33. Dobiva se tudi v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. Cena koloriranih slik v mapi M 15'50.

V Herderjevi založbi je pravkar izšla v novem natisu zbirka svetopisemskih slik, ki so dovolj znane med kateheti, saj so skoraj povsod edino učilo, edino pomagalo pri pouku svetopisemskih zgodb in krščanskega nauka. Loči se pa ta izdaja od prejšnjih v toliko, da ima poleg ogrskega in hrvatskega napisa tudi napis v lepi pravilni slovenščini. Pa tudi vsaka slika posebej ima slovenski napis, kar je vsekakor uvaževanja vredno. Tega Herderjevega učila sicer ne moremo prištevati med umetnostne zbirke, toda namenu pa vendar docela ustreza — in to zadostuje. Res se poudarja danes, da treba tudi za šolo posezati po kolikormoč umetnostnih in ličnih izdelkih, toda kaj pomaga, ker povsod primanjkuje denarja! Ta zbirka, ki jo s tem priporočamo, pa razmerno ni draga, pa tudi slike so take, da bodo otrokom ugajale in dosegle svoj namen.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“, oziroma za „Društvo slov. katehetov“ 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega Učitelja“** v Ljubljani.

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. šolski nadzornik v Kočevju.

Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec**.

Razpis učiteljskih služb.

V šolskem okraju ljubljanske okolice se razpisujejo naslednja učna mesta z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje.

1. Učna in voditeljska mesta na enorazrednih ljudskih šolah na Golem, Lipoglavem in v Rakitni.

2. Učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli z začasnim 2. razredom v Škocijanu.

3. Nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jurju.

4. Po eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Preserju, na trirazredni ljudski šoli v Hrušici, na petrazredni ljudski šoli v Boravnici (in sicer z omejitvijo na moške prosilce) in na šestrazredni ljudski šoli na Vrhniki.

Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako posebej predpisanim službenim potom vlagati do 25. januarja 1912.

V šolskem okraju Kamnik se razpisujejo naslednja učna mesta:

1. Učni in voditeljski mesti na enorazrednih ljudskih šolah na Vrhpolju in v Radomlju;

2. nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli na Brdu;

3. učno mesto na trirazredni deški ljudski šoli v Kamniku in sicer zadnje s pristavkom, da se bo v prvi vrsti oziralo na take prosilce, ki so usposobljeni za poučevanje v risanju na obrtnih nadaljevalnih šolah;

4. učiteljska služba na trirazredni ljudski šoli v Moravčah;

Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako posebej predpisanim potom vlagati do 25. januarja 1912 (za službo v Moravčah pa do 15. februarja).

V radovljiskem okolišču. Služba nadučitelja na novi dvorazrednici na Bohinjski Beli s postavnimi prejemki in z naturalnim stanovanjem. Rok 31. jan.

V postojnskem okraju. Učno mesto na štirirazrednici v Senožečah do 18. januarja.

V novomeškem okolišču. Učno mesto na enorazrednici na Selih pri Šumberku v stalno ali začasno nameščenje. Prošnje do 18. januarja.

V logaškem okraju. Mesto za učiteljico na dvorazredni ljudski šoli v Črnomvrhu do 23. januarja.

V krškem okraju. Učiteljska služba na petrazredni ljudski šoli v Leskovcu. Prošnje do 1. februarja.

št. 10.

Naznanilo.

Na državni obrtni šoli v Ljubljani se bode v času od 15. aprila do 15. julija I. I. vršil II. del

«strokovnega kurza za izobrazbo učiteljev risanja» na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Ta drugi delni kurz je v prvi vrsti namenjen onim učiteljem, ki so se v l. 1910 udeležili I. delnega kurza za risanje.

Prosilce, ki prvega kurza niso absolvirali, je mogoče sprejeti samo z dovoljenjem c. kr. ministrstva za javna dela.

Vsak udeležnik, ki stalno biva izven Ljubljane, dobi državno podporo mesečnih 60 kron.

Prošnje za sprejem v kurz je vložiti do

20. februarja

potom predstojnega šolskega vodstva direktno pri podpisanem ravnateljstvu. Prošnji je priložiti dokaz o dovoljenem dopustu za obiskovanje kurza.

V Ljubljani dne 8. januarja 1912.

Ravnateljstvo c. kr. državne obrtne šole.

Kako izhajati . . . ?

Za leto 1910 in 1911 ima „SLOVENSKI UČITELJ“ terjati pri naročnikih še okroglo K 1800. Ko je prišel račun iz tiskarne, ga nismo mogli poravnati . . . Prosimo torej ponovno, naj bi vendar blagovolili vsi prijatelji krščanske učiteljske organizacije ter vsi, ki jim je pri srcu katehetski napredek, storiti svojo dolžnost. Ni prijetno vedno dregati in moledovati, a sila priganja. Ko bi se vpeljalo redno plačevanje, bi ne bili prav nič v zadregi za razvoj lista, tako pa je bilo doslej možno vztrajati le z največjo štedljivostjo in previdnostjo. Najbolj bi pa bilo ustrezno, če bi se nas spomnili stari dolžniki in tisti, ki se jim je bilo pošiljanje lista svoj čas ustavilo.

Položnice je uprava „SLOVENSKEGA UČITELJA“ poslala pismenim potom, ker pomotoma niso bile priložene zadnji lanski številki. To omenjamo v pojasnilo tistim pridnim in vestnim plačnikom, ki so bili po nakaznici že poprej poslali naročnino.

Ko se zahvaljujemo vsem dosedanjim prijateljem in pospeševateljem „SLOVENSKEGA UČITELJA“ za gmnotno in moralno podporo, prosimo osobito slovensko duhovščino, ki s svojo požrtvovalnostjo pripomore, da more izhajati med Slovenci toliko raznovrstnih listov, naj bi se zavzela z isto vnemo tudi za naš šolski list ter ga obenem priporočila vsem krajnim šolskim svetom in vsem posameznikom, ki se zanimajo za našo stvar. „SLOVENSKI UČITELJ“ ni list, ki bi iskal materialnega dobička, ampak je strokovno glasilo dveh za našo dobo prepotrebnih organizacij. Upamo, da teh vrstic nismo zapisali brez uspeha!

Uredništvo in upravništvo
„Slovenskega Učitelja“.